

Lietuvos Respublikos Seimo posėdžių sekretoriatui

2023-04-12 Nr.02/01

Kopija:
Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų
komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo teisės departamentui

ORIGINALAS SIUNČIAMAS NEBUS**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LAIKINOJO SOLIDARUMO ĮNAŠO ĮSTATYMO PAKEITIMO
(NR. XIVP-2621)**

Lietuvos bankų asociacija (toliau – LBA) 2023 m. kovo 16 d. raštu Nr.06/05 Lietuvos Respublikos finansų ministerijai (toliau – Raštas finansų ministerijai) ir 2023 m. balandžio 3 d. raštu Nr.03/01 Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Raštas Vyriausybei) pateikė pastabas dėl Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymo projekto Nr.23-2981 (toliau – Projektas). Raštais LBA išdėstė savo argumentus, kodėl Projektas yra iš esmės nepriimtinas, paprašė pateikti informaciją apie planuojamus indėlių draudimo įmokų pakeitimus, kad galėtų sistemiškai įvertinti pokytį, ir paprašė pratęsti LBA pastabų pateikimo terminą.

Deja, LBA negavo nei savo Raštuose prašytos informacijos, nei jokio Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atsakymo dėl termino pastaboms pratęsimo, mūsų argumentai liko neišgirsti ir į didžiąją dalį esminių LBA pastabų nebuvo atsižvelgta.

Tenka tik apgailestauti, kad tokiu Projekto rengimo procesu yra pažeidžiami Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtinti atvirumo ir skaidrumo, efektyvumo bei sistemiškumo principai.

Apie planus didinti indėlių draudimo įmokas mes sužinojome tik iš Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atstovų pasisakymų žiniasklaidoje, o paprašius konkrečios informacijos, ji nebuvo ir vis dar nėra pateikta. Pabrėžtina, kad informacija apie indėlių draudimo įmokas yra esminė ir neatsiejama nuo Projekto, nes šie mokesčiai kartu daro reikšmingą įtaką bankų veiklos rezultatams ir strategijai.

Taip pat yra visiškai nesuprantama, kodėl Projektas perduotas svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui nesulaukus Europos Komisijos (toliau – EK) išvadų. Juolab, kad Lietuvos Respublikos Konkurencijos taryba atkreipė dėmesį, kad, įvedus laikinąjį solidarumo įnašą (toliau – naujas mokestis), tam tikros ūkio subjektų grupės – tame tarpe kitų sektorių įmonės, uždirbusios neįprastai didelį pelną – gali gauti valstybės pagalbą, kurią būtina suderinti su Europos Komisija, o jei valstybės pagalba teikiama be Europos Komisijos pritarimo, ji laikoma neteisėta.

Manome, jog net ir atlikus tam tikrus Projekto pakeitimus, jis ir toliau yra iš esmės nepriimtinas, bei prašome Lietuvos Respublikos Seimo jam nepritari dėl žemiau išvardintų priežasčių:

1. Naujo mokesčio įvedimas neatsižvelgia į ECB nurodytas grėsmes Lietuvos finansiniam stabilumui.

Europos Centrinis Bankas (toliau – ECB) atliko Projekto vertinimą ir pateikė savo nuomonę, kuria iš esmės patvirtino LBA Rašte Finansų ministerijai ir Rašte Vyriausybei nuosekliai išdėstyta pozicija, jog Naujas mokestis yra sukonstruotas ydingai, gali turėti neigiamų pasekmių bankų sektoriaus atsparumui, finansiniam stabilumui bei Lietuvos Respublikos investicinei aplinkai. Žemiau pateikiame aktualiausias ECB nuomonės dalis:

- 1) **Rekomenduojama Projekto aiškinamajame rašte pateiktą analizę papildyti išsamia galimų neigiamų padarinių bankų sektoriui analize,** kurioje visų pirma būtų aptartas konkretus laikinojo solidarumo įnašo poveikis bankų pelningumui ir kapitalo bazei ilgesniuoju laikotarpiu, taip pat naujų paskolų teikimui ir konkurencijos sąlygoms rinkoje, siekiant užtikrinti, kad Naujo mokesčio nustatymas nekeltų rizikos finansiniam stabilumui, bankų sektoriaus atsparumui ir kad būtų išvengta rinkos iškraipymo.¹
- 2) **Naujo mokesčio bazė neatspindi viso verslo ciklo ir gali neatitikti kredito įstaigos pelningumo. Dėl to kredito įstaigos gali tapti mažiau pajėgios absorbuoti ekonomikos nuosmukio sukeltą neigiamą riziką.**²

„<...> kadangi laikinuoju solidarumo įnašu apmokestinamos tik grynosios palūkanų pajamos, o ne pelnas platesniu mastu, gali būti, kad laikinasis solidarumo įnašas vis tiek būtų taikomas net ir susiklosčius pesimistiniams scenarijams, sukeliantiems neigiamus pokyčius kredito įstaigoje. <...> Apskritai, būtina laikytis atsargaus požiūrio siekiant užtikrinti, kad laikinasis solidarumo įnašas nedarytų poveikio pavienių kredito įstaigų gebėjimui kurti tvirtą kapitalo bazę ir numatyti tinkamus atidėjinius vertės sumažėjimo ir kredito kokybės pablogėjimo atveju. **Tai ypač aktualu atsižvelgiant į dabartinę įtampą rinkoje.** Pakenkus kredito įstaigų gebėjimui išlaikyti pakankamą kapitalo bazę, galėtų kilti pavojus sklandžiam bankų atliekamam pinigų politikos priemonių perkėlimui į ekonomiką platesniu mastu.“³

„Be to, dėl įstatymo projekto kredito įstaigoms galėtų būti sudėtingiau kurti papildomus kapitalo rezervus ir didinti atsparumą, kuris padėtų atlaikyti būsimus ekonomikos sukrėtimus. Todėl reikėtų atidžiai stebėti galimus neigiamus laikinojo solidarumo įnašo padarinius bankų sektoriui ir poveikį finansiniam stabilumui, visų pirma atsižvelgiant į dabartinės didesnio neužtikrintumo ir padidėjusio kintamumo finansų rinkose aplinkybes.“⁴
- 3) **Naujas mokestis galėtų sukurti mažiau paskatų pritraukti naujų indėlių lėšų ir teikti skolinimą realiajai ekonomikai.**⁵

„Tešiant ECB pinigų politikos normalizavimą, svarbu prisiminti, kad pinigų politikos operacijos visada turi paskirstomąjį poveikį. Savaiame suprantama, kad tokios operacijos daro poveikį pajamoms ir kredito įstaigų pelningumui. Vertinant iš pinigų politikos perspektyvos, pažymėtina, kad kredito įstaigos atlieka ypatingą vaidmenį užtikrinant sklandų pinigų politikos priemonių perdavimą ekonomikai platesniu mastu. Šiuo atžvilgiu tinkama kapitalo bazė padeda kredito įstaigoms išvengti staigaus koregavimo, susijusio su jų skolinimu realiajai ekonomikai.“⁶

„Finansinio įnašo nustatymas bankų sektoriui galėtų turėti neigiamų ekonominių padarinių, nes kredito įstaigos taptų mažiau atsparios ekonomikos sukrėtimams. Patikima kredito įstaigų kapitalo bazė turi esminę reikšmę joms vykdant savo, kaip kredito tarpininkų, funkciją ekonomikoje. Didesnės išlaidos ir sumažėjusi kredito pasiūla gali daryti neigiamą poveikį realiosios ekonomikos augimui.“⁷
- 4) **Vidaus ir užsienio investuotojai gali būti mažiau suinteresuoti investuoti į kredito įstaigas, nes dėl Naujo mokesčio mažėja kredito įstaigų pelningumo perspektyvos.**⁸
- 5) **Naujo mokesčio taikymas tik tam tikroms Lietuvos Respublikos kredito įstaigoms galėtų iškraipyti konkurenciją rinkoje ir pakenkti vienodoms veiklos sąlygoms šalies viduje ir visoje bankų sąjungoje.**⁹
- 6) **Būtina aiškiai atskirti išskirtinį pajamų pobūdį ir vyriausybės bendrojo biudžeto lėšas,** siekiant išvengti jų panaudojimo bendraisiais fiskalinės konsolidacijos tikslais.¹⁰

---

¹ ECB nuomonės 3.7. punktas.

² ECB nuomonės 4.2. punktas.

³ ECB nuomonės 2.3. punktas.

⁴ ECB nuomonės 3.3. punktas.

⁵ ECB nuomonės 3.3. punktas.

⁶ ECB nuomonės 2.2. punktas.

⁷ ECB nuomonės 3.1. punktas.

⁸ ECB nuomonės 3.3. punktas.

⁹ ECB nuomonės 3.6. punktas.

¹⁰ ECB nuomonės 3.4. punktas.

- 7) **Dėl Naujo mokesčio gali atsirasti vidaus ir Europos finansų sistemos susiskaidymas.** Tai būtų ypač aktualu tuo atveju, kai tam tikrų kredito įstaigų palūkanų pajamos yra santykinai didelės, palyginti su pajamomis, gaunamomis iš kitos veiklos. Taip pat būtų naudinga išanalizuoti galimą poveikį elgsenai, įskaitant kredito įstaigų, kurios gali būti linkusios kuo labiau sumažinti laikinąjį solidarumo įnašą, be kita ko, perkeldamos savo indėlių bazę, likvidumo aspektus.¹¹

Atsižvelgiant į ECB rekomendacijas, **Projektas negali būti svarstomas toliau, jeigu nebus atlikta išsami ir objektyviais duomenimis pagrįsta** galimų neigiamų padarinių bankų sektoriui analizė.

2. Pasiūlytas apmokestinimas ir toliau pažeidžia valstybės pagalbos taisykles.

Pirminiame įstatymo Projekte pareiga mokėti Naują mokestį buvo nustatyta daliai kredito įstaigų, priklausomai nuo jų laikomų Lietuvos rezidentų indėlių ir lėšų sąskaitose sumos.

Konkurencijos taryba, įvertinusi projektą, atkreipė Finansų ministerijos dėmesį, kad įteisinus siūlomą reguliavimą dvi ūkio subjektų grupės – laikinąjį solidarumo įnašą nemokančios kredito įstaigos bei kitų sektorių įmonės, uždirbusios neįprastai didelį pelną, – gali gauti valstybės pagalbą, todėl ją būtina suderinti su Europos Komisija. Jeigu valstybės pagalba teikiama be Europos Komisijos pritarimo, ji laikoma neteisėta ir privalo būti išieškota iš pagalbos gavėjų su palūkanomis. Pateikė išvadą, kad tvarka gali iškreipti konkurenciją, nes laikinąjį solidarumo įnašą turėtų mokėti tik dalis kredito įstaigų.

Pakoregavus Projektą, Naujas mokestis vis dar taikomas tik kredito įstaigoms, be to, nustatyta, kad mokėtina suma yra proporcinga tos kredito įstaigos veiklos Lietuvoje daliai.

LBA įsitikinimu, į Konkurencijos tarybos pateiktas pastabas nebuvo atsižvelgta, ir Projektu siūlomas apmokestinimas ir toliau pažeidžia valstybės pagalbos taisykles šiais aspektais:

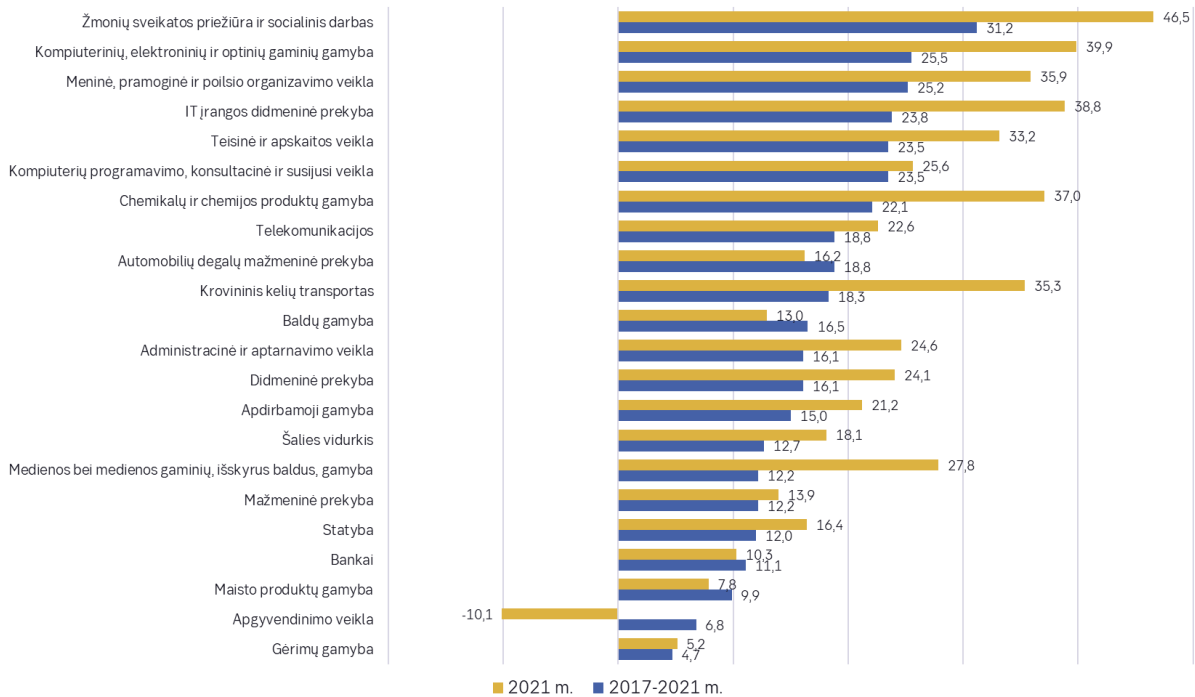
Pirma, Projektu siekiama apmokestinti finansų sektoriaus bendroves, atleidžiant nuo pareigos mokėti naują mokestį visus kitus ekonomikos sektorius, kurie pasižymi didesniu nei įprastu pelningumu dėl susiklosčiusios neįprastos situacijos rinkoje. Jeigu deklaruojamas Projekto tikslas yra siejamas su poreikiu apmokestinti neįprasto dydžio pelną, tokių tikslų atžvilgiu tiek finansų sektorius, tiek visi kiti ekonomikos sektoriai yra toje pačioje faktinėje ir teisinėje situacijoje ir turėtų būti vertinami vienodai. Atskirų sektorių atleidimas nuo tokios pareigos sudaro neteisėtą valstybės pagalbą.

Kaip matyti iš žemiau esančios lentelės, staigus nuosavo kapitalo grąžos augimas 2021 m. (2022 m. veiklos rezultatai dar nėra prieinami) buvo būdingas daugeliui sektorių, pavyzdžiui, medienos, transporto, chemijos, ir, vadovaujantis Projekto aiškinamojo rašto argumentais, šie sektoriai taip pat gavo „viršpelnius“, nes veiklos rezultatus įtakojo išoriniai veiksniai, tokie kaip pandemijos metu taikyti karantino ribojimai, valstybės parama ir kt. Tačiau kituose sektoriuose veikiantys verslai nebuvo papildomai apmokestinti, išskyrus ES mastu įvestą papildomą energetikos sektoriaus apmokestinimą.

---

¹¹ ECB nuomonės 3.5. punktas.

Nuosavo kapitalo grąža (ROE) pagal sektorius Lietuvoje, proc., 2017-2021 m.

Antra, Projektas ir toliau atleidžia nuo pareigos mokėti naują mokestį atskirus finansų sektoriaus dalyvius, tuo iškreipdamas konkurenciją finansų sektoriuje.

Pavyzdžiui, Projekte naujai įtvirtinta mokesčio apskaičiavimo tvarka, t.y. mokesčio bazei taikomas koeficientas, atspindintis atitinkamos kredito įstaigos veiklos Lietuvoje dalį, *de facto* atleidžia nuo naujo mokesčio finansų sektoriaus dalyvius, kurių didelė veiklos dalis yra vystoma ne Lietuvoje. Tokie subjektai, nepaisant tarptautinio jų veiklos pobūdžio, aktyviai konkuruoja Lietuvos rinkoje ir toks reguliavimas suteiktų jiems konkurencinį pranašumą. LBA įsitikinimu, deklaruojamo tikslo (apmokestinti netikėtą finansų sektoriaus pelną, kuris susidaro dėl perteklinio likvidumo) atžvilgiu visi pagal Lietuvos Respublikos įstatymus veikiantys subjektai yra analogiškoje teisinėje ir faktinėje padėtyje nepaisant to, kaip šie asmenys organizuoja savo verslą. Juolab, kad Projekto aiškinamajame rašte nurodytos aplinkybės, lemiančios „nelauktai gautas pajamas“, t.y. perteklinis likvidumas ir ECB padidintos palūkanų normos, – buvo aktualios daugumoje ES šalių.

Žemiau pateikiame duomenis, parodančius, jog Lietuvos ekonominės aplinkybės nebuvo išskirtinės. Pavyzdžiui, Lietuvos Vyriausybės teikta parama pandemijos metu buvo artima ES šalių vidurkiui.

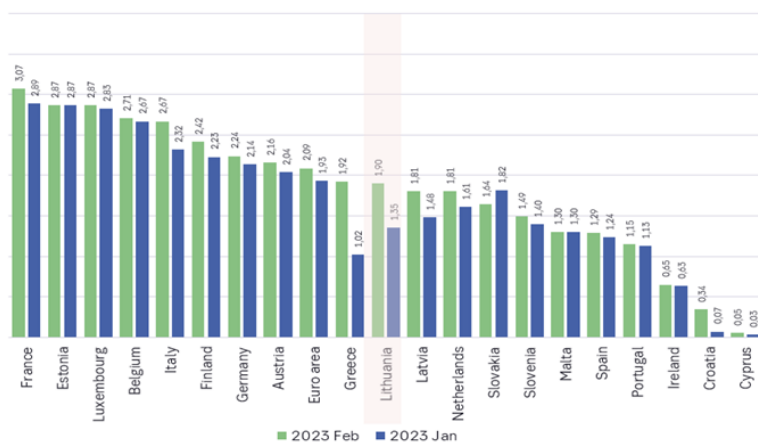
Table IV.4: COVID-19 temporary emergency measures (levels as % of GDP)

	2020	2021	2022	2023
AT	4.7	4.4	1.0	0.0
BE	4.5	3.0	0.5	0.0
CY	3.5	2.9	0.3	0.0
DE	2.6	4.2	1.4	0.0
EE	1.1	1.4	0.0	0.0
EL	7.6	7.2	1.8	0.0
ES	3.2	3.1	0.4	0.0
FI	2.8	1.7	0.2	0.0
FR	3.3	2.5	0.5	0.0
HR	3.6	1.8	0.4	0.0
IE	3.3	2.5	0.5	0.0
IT	4.4	3.4	1.1	0.0
LT	3.9	2.8	1.0	0.0
LU	2.3	0.8	0.1	0.0
LV	2.7	5.0	1.3	0.0
MT	6.0	4.9	1.8	0.0
NL	3.0	2.2	0.6	0.0
PT	2.3	2.2	0.9	0.0
SI	4.9	4.1	0.8	0.0
SK	2.3	3.5	1.0	0.0
EA	3.3	3.3	0.9	0.0

Source: Commission 2022 autumn forecast

2022 m. vasarį Lietuvos kredito įstaigose vidutinė naujų sudarytų namų ūkių terminuotų indėlių eurais palūkanų norma buvo 1,9 proc. Lietuva buvo dešimta iš dvidešimties euro zonos šalių pagal terminuotų indėlių normos dydį. Tai prieštarauja teiginiams, kad Lietuvoje namų ūkių indėlių palūkanų normos yra vienos žemiausios euro zonoje ar kitaip išskirtinės.

Average interest rate on new household term deposits with maturity 1Y<x<2Y, %

Source: ECB

Taip pat pastebėtina, kad įnašo bazės apskaičiavimo principai prieštarauja kitų kredito įstaigoms taikomų mokesčių ir rinkliavų apskaičiavimo principams. Lietuvos Indėlių draudimo fondas renka draudimo įmokas ir yra atsakingas už **visas** Lietuvoje įsteigtų kredito įstaigų laikomas lėšas ir indėlius nepriklausomai nuo savininkų rezidavimo šalies. Pareiga mokėti pelno mokestį (kuris savo esme yra panašus į naują mokestį) taip pat tenka visiems asmenims, kurie veikia Lietuvoje nepaisant to, kurioje šalyje šis pelnas buvo uždirbtas.

Galiausiai, vadovaujantis Projektu, naujo mokesčio bazė bus mažinama visomis į Lietuvos Indėlių draudimo fondą įmokėtomis draudimo įmokomis. Taigi, finansų sektoriaus dalyviams, kurie reikšmingą veiklos dalį vysto ne Lietuvoje, naujo mokesčio, tikėtina, visai nereikės mokėti, nes iš įnašo bazės, reikšmingai sumažintos pritaikius koeficientą, bus atimtos visos draudimo įmokos, netaikant atitinkamo koeficiento.

Apibendrinant, Projekte siūlomas koeficientas, siejamas tik su tomis grynosiomis palūkanų pajamomis, kurios susijusios su Lietuvos rezidentams teikiamomis paslaugomis yra nepagrįstas ir

sudarantis nelygiavertes sąlygas toje pačioje rinkoje konkuruojantiems subjektams, nes tai leidžia Lietuvoje įsteigtoms finansų įstaigoms, reikšmingą veiklos dalį vystančioms ne Lietuvoje, atitinkamo įnašo nemokėti arba mokėti jį reikšmingai sumažintą ir tokiu būdu įgyti konkurencinį pranašumą prieš kitas kredito įstaigas, veikiančias Lietuvoje.

Trečia, naujai į Lietuvos rinką atėjusioms kredito įstaigoms nekils pareiga mokėti naują mokestį, nors jie bus analogiškoje teisinėje ir faktinėje padėtyje, ir tokiu būdu bus iškraipoma konkurencija finansų sektoriuje.

Ketvirta, naujas mokestis nebūtų taikomas atskiroms Lietuvoje įsteigtoms bendrovėms, kurios nėra laikomos kredito įstaigomis ir nėra kredito įstaigų dukterinėmis įmonėmis, tačiau konkuruoja su kredito įstaigomis toje pačioje Lietuvos rinkoje teikdamos automobilių lizingo, faktoringo (atkreiptinas dėmesys, kad tokių bendrovių lizingo ir faktoringo palūkanos taip pat dažnai siejamos su EURIBOR palūkanų baze), greitųjų vartojamųjų paskolų ir kitas finansavimo paslaugas.

Atkreipiame dėmesį, kad LBA jau yra pateikusi Europos Komisijai skundą dėl nauju mokesčiu suteikiamos neteisėtos valstybės pagalbos, tačiau patobulintame projekte LBA skunde įvardinti pažeidimai vis dar nėra pašalinti.

3. Pasiūlytas apmokestinimas griauna valstybės patikimumą tarptautinių investuotojų akyse.

Šalies investiciniam patrauklumui būtina skaidri, prognozuojama ir tarptautiniu lygmeniu konkurencinga reguliacinė aplinka. Esame labai susirūpinę, kad Projektas parengtas neatsižvelgiant į šiuos investuotojų poreikius bei lūkesčius.

Todėl toks žingsnis neabejotinai reikšmingai sumažins Lietuvos konkurencingumą ir patrauklumą užsienio investuotojams.

Investicinei aplinkai Lietuvoje radikaliai žalingas ir rizikingas sprendimas staigiai ir iš anksto neplanuotai, papildomai apmokestinti kredito įstaigas visiškai prieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje įtvirtintam siekiui, jog „*Lietuvos verslo klimatas skatintų verslumą ir tiesiogines užsienio investicijas*“¹².

Europos Sąjungoje esant laisvam kapitalo judėjimui tarp valstybių, siūlomas papildomas kredito įstaigų veiklos apmokestinimas bus labai žalingas Lietuvos valstybės dedamoms pastangoms išlaikyti esamas investicijas ir pritraukti naujas. Projektu siūlomas naujas mokestis įvedimas siunčia signalą investuotojams, jog Lietuvoje investicijos nėra apsaugotos nuo neprognozuojamų ir nepagrįstų pokyčių mokesčių sistemoje ir, atitinkamai, kiek tai susiję su Lietuvos mokesčių sistema, neįmanoma prognozuoti Lietuvoje atliekamų investicijų gražos ir rizikos.

Priėmus sprendimą papildomai apmokestinti kredito įstaigas, investuotojai turės iš naujo įvertinti (i) ar investuoti Lietuvoje, ar kitose valstybėse; (ii) ar sumažinti esamas investicijas Lietuvoje; (iii) ar priimti sprendimą nutraukti veiklą Lietuvoje.

LBA žiniomis, mokesčiai, nukreipti į kredito įstaigas, pastaruoju metu buvo priimti tik Vengrijoje, Ispanijos Karalystėje ir Čekijos Respublikoje, t.y. tik 1 iš 19 euro zonos valstybių ir tik 3 iš 27 ES valstybių. Lietuva, įveddama šį mokestį, aiškiai išsiskirs iš bendro investicinės aplinkos Europos Sąjungos šalyse fono.

Netikėtai įvedant naujus mokesčius, Lietuva suteikia pranašumo kaimyninėms šalims, pavyzdžiui, Estijai, kuri, atsižvelgiant į jos palankią, nesudėtingą ir stabilią mokestinę aplinką, ir taip pirmauja įvairiuose ekonominės laisvės reitinguose. Pavyzdžiui, Kanados Fraser Instituto ekonominės laisvės

¹² Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimas Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, 125.3. punktas; taip pat žr. Vyriausybės programos 6 punktą.

reitinge Estija 2020 metais pagal verslo reguliavimą užėmė 2 vietą, o Lietuva – 21 vietą. Vertinant teisinę sistemą ir nuosavybės teisių apsaugą, Estija užėmė 14 vietą, o Lietuva – 23 vietą¹³.

Šiame kontekste, įvertinant kapitalo judėjimo laisvę Europos Sąjungoje, akivaizdu kad investuotojai, reaguodami į Lietuvos valstybės sprendimą dėl papildomo apmokestinimo, nukreips investicijas į užsienį.

4. Nepagrįstai ribojama kredito įstaigų veikla.

Projektu neleidžiama iš įnašo bazės atimti palūkanų pajamų, gautų už po 2023 m. sausio 1 d. sudarytas kreditavimo sutartis su finansų sektoriaus subjektais ir su įnašo mokėtoju susijusiais asmenimis. Aiškinamajame rašte nepateiktos jokios tokio apribojimo priežastys. Siūlomas reguliavimas nepagrįstai riboja kredito įstaigų veiklą ir lėšų kainą tarpbankinėje rinkoje.

Kredito įstaigos sudaro sutartis su kitais finansų rinkos dalyviais ar susijusiais asmenimis tiek likvidumo valdymo, tiek įprasto verslo tikslais. Atkreiptinas dėmesys, kad tokie sandoriai turi būti ir yra sudaromi rinkos sąlygomis. Likvidumo valdymas yra kritiškai svarbus kredito įstaigos finansiniam stabilumui užtikrinti. Pastarojo meto bankų griūtis kitose valstybėse įvyko būtent dėl likvidumo valdymo trūkumų. Nustačius Projekte siūlomą išimtį ne tik bus apribojamas pasirinkimas kredito įstaigoms kur ir kokiomis sąlygomis panaudoti turimas lėšas, bet ir bus pablogintos sąlygos kitiems rinkos dalyviams, susidūrusiems su likvidumo problema, operatyviai pasiskolinti lėšų tarpbankinėje rinkoje (tarpbankinės palūkanos bus aukštesnės dėl taikomo apmokestinimo nauju mokesčiu). Nesuprantama, kuo naujo mokesčio kontekste skiriasi, palūkaninės pajamos iš paskolų sutarčių su finansų rinkos dalyviais ir palūkaninės pajamos iš paskolų, suteiktų kitiems verslo subjektais.

5. Naujas mokestis neigiamai paveiks šalies finansinį stabilumą.

Lietuva yra daug eksportuojanti, maža, atvira ekonomika, labai priklausoma nuo tarptautinės aplinkos, kuri ir lemia vidinį šalies finansinį stabilumą. Augančios palūkanos gali turėti didelės įtakos visos Europos ekonomikai, nes daug verslo modelių paremta žemomis palūkanomis. Dabartinis geopolitinis kontekstas jau ir taip mažina mūsų valstybės investicinį patrauklumą. Be to, neseniai įvykę didžiausių bankų bankrotų JAV („Silicon Valley Bank“) ir Šveicarijoje („Credit Suisse“), yra rimtas signalas apie globalios finansų sistemos iššūkius kylant palūkanų normoms.

Minėti įvykiai JAV jau sulaukė atgarsio ir Europoje. Šie įvykiai turėjo neigiamos įtakos akcijų kainoms, buvo pranešama apie indėlininkų suaktyvėjimą kai kuriose šalyse, pasirodė pranešimų apie su šiais įvykiais susijusius įvairių finansų rinkos dalyvių nuostolius bei priežiūros institucijų veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti tų šalių finansų sistemų stabilumą.

Pritaikius tokio reikšmingo tarifo naują mokestį ir apribojus kredito įstaigų galimybes veikti pelningai, mažinamas Lietuvos finansų sistemos atsparumas. Pirma, kredito įstaigos, vykdydamos teisės aktų reikalavimus, privalo valdyti rizikas ir sukaupti pakankamą kapitalą, kad galėtų tinkamai reaguoti į ekonominio ciklo pokyčius. Pelningai veikiančios kredito įstaigos gali suformuoti didesnius kapitalo rezervus ir yra stabilios ekonomikos garantas. Kredito įstaigos, kurios prastai valdo rizikas ir veikia nuostolingai, yra našta visai valstybei. Antra, Projekte vis dar neatsižvelgiama į tai, kad atsiradus poreikiui suformuoti reikšmingus specialiuosius atidėjinius, grynosios palūkanų pajamos automatiškai nesumažės, ir sumokėjus naują mokestį, kredito įstaiga gali tapti nuostolinga. Trečia, kredito įstaigos, nustatydamos, pavyzdžiui, 30 metų termino būsto paskolų palūkanų normas, įvertino tai, kad gali reikšmingai keistis tarpbankinės palūkanų normos, tačiau negalėjo numatyti, kad bus pritaikytas naujas mokestis, ir atsižvelgiant į jo dydį, tai gali sukelti reikšmingų pasekmių kredito įstaigos veiklai, jos plėtrai, investicijoms į technologijas ir kt.

Primename, kad Lietuvos bankas 2022 m. pabaigoje priėmė sprendimą, kad Lietuvoje veikiantys bankai ir centrinių kredito unijų grupės stiprintų savo finansinį atsparumą ir sukauptų papildomą kapitalo atsargą – 1 proc. AKR. Tai atitiko ir ESRB rekomendacijas. Naujas mokestis neatspindi Lietuvos valdžios institucijų veiklos nuoseklumo: iš vienos pusės Lietuvos bankas nustato

¹³ Canadian Fraser Institute. Economic Freedom of the World: 2022 Annual Report (fraserinstitute.org)

įpareigojimus kredito įstaigoms kaupti papildomus rezervus, iš kitos pusės teikiamas siūlymas apmokestinti dalį kredito įstaigų, siekiant iš jų „išimti“ ženkliai dalį kredito įstaigos pajamų.

6. Apmokestinimo nustatymas prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vyriausybės skelbiamais Lietuvos valstybės biudžeto pajamų surinkimo duomenimis už 2023 metų sausio mėnesį surinkta daugiau 283 mln. eurų, nei per vieną mėnesį metams planuota. Metinio plano vykdymo procentas 2023 m. sausio mėn. yra toks pats kaip 2022 m. sausio mėn. Lietuvoje nėra biudžeto surinkimo problemų, priešingai – Lietuvos Respublikos Finansų ministrė skelbė, kad tiek šių, tiek praėjusių metų valstybės biudžetų deficitai turėtų būti mažesni, nei buvo planuota juos rengiant. 2022 m. į valstybės biudžetą faktiškai gauta – 15,9 mlrd. eurų, t. y. 9,5 proc. daugiau nei planuota. Tokioje finansinėje padėtyje nėra priežasčių, kodėl naujas mokestis apskritai galėtų būti taikomas nedelsiant, o ne po šešių mėnesių nuo įstatymo įsigaliojimo dienos.

Lietuvos Respublikos Mokesčių administravimo įstatymas (3str. 3d.) nustato, kad būtent Seimas turi užtikrinti, jog Lietuvos Respublikos mokesčių įstatymai, nustatantys naują mokestį, naują mokesčio tarifą, mokesčio lengvatą, sankcijas už mokesčių įstatymų pažeidimus arba iš esmės pakeičiantys apmokestinimo tam tikru mokesčiu tvarką ar apmokestinimo teisinio reglamentavimo bei taikymo principus, *įsigaliojūt ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo jų paskelbimo dienos*.

Asmenys, kuriems nustatomi nauji mokesčiai turi teisę pagrįstai tikėtis, kad bus nustatytas tinkamas laikotarpis (*vacatio legis*), per kurį jie galės pasirengti mokėti šiuos mokesčius. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad darant mokesčių įstatymų pakeitimus (nustatant naujus mokesčius, juos didinant ir pan.) nukrypimas nuo konstitucinio reikalavimo numatyti tinkamą *vacatio legis* konstituciškai pateisinamas tik skubių ir veiksmingų sprendimų būtinybę lemiančiu siekiu užtikrinti svarbų viešąjį interesą – garantuoti viešųjų finansų stabilumą, neleisti susidaryti pernelyg dideliame biudžeto deficitui valstybėje dėl ypatingų aplinkybių (ekonomikos krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai.

Akivaizdu, kad esant dabartinei Lietuvos ekonomikos padėčiai, nedelsiant įvedamas mokestis mokesčių mokėtojams, kuris pasikeitus vienam rodikliui – palūkanoms – gali labai pasikeisti, prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui, kartu ir jo elementais esantiems teisėtumui, lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo, teisinio saugumo principais, suponuojančiais valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą.

7. Projektas apsunks Europos Sąjungos nustatytų minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimų įgyvendinimą apmokestinamoms kredito įstaigoms.

Pagal Europos Sąjungoje nustatytus minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimus¹⁴ (toliau – MREL reikalavimai), kredito įstaigos privalo užtikrinti MREL tinkamų lėšų dydį, kurių dalis pritraukiama iš išorės, tame tarpe išleidžiant skolos vertybinius popierius. Netikėto ir iš anksto neplanuoto naujo mokesčio įvedimas kredito įstaigoms mažins investuotojų susidomėjimą investuoti bei skolinti Lietuvoje veikiančioms kredito įstaigoms, turinčioms vykdyti MREL reikalavimus, ir atitinkamai mažins šių kredito įstaigų galimybes pritraukti reikiamą lėšų kiekį.

Kadangi dėl papildomo apmokestinimo kredito įstaigų, kurioms bus taikomas naujas mokestis, galimybės didinti MREL lėšas išorės lėšomis sumažės, todėl siekdami tinkamai vykdyti MREL reikalavimus, Lietuvoje veikiančios apmokestinamos kredito įstaigos gali būti priverstos mažinti kreditavimo apimtis.

¹⁴ MREL – tai minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimai, taikomi pasaulinės sisteminės svarbos bankams tarptautiniu lygmeniu. MREL reikalavimai nustatomi Bendros pertvarkymo valdybos (angl. *Single Resolution Board* arba *SRB*), kuri yra centrinė pertvarkymo institucija Europos Sąjungos dalimi esančioje Bankų sąjungoje, kurią šiuo metu sudaro 20 euro zonos šalių ir Bulgarija. Kartu su nacionalinėmis pertvarkymo institucijomis Bendra pertvarkymo valdyba sudaro bendrą pertvarkymo mechanizmą, kuris užtikrina, jog su kredito įstaigos žlugimu susijusios situacijos būtų išspręstos mažinant žalą ir rizikas Europos Sąjungos ekonomikai.

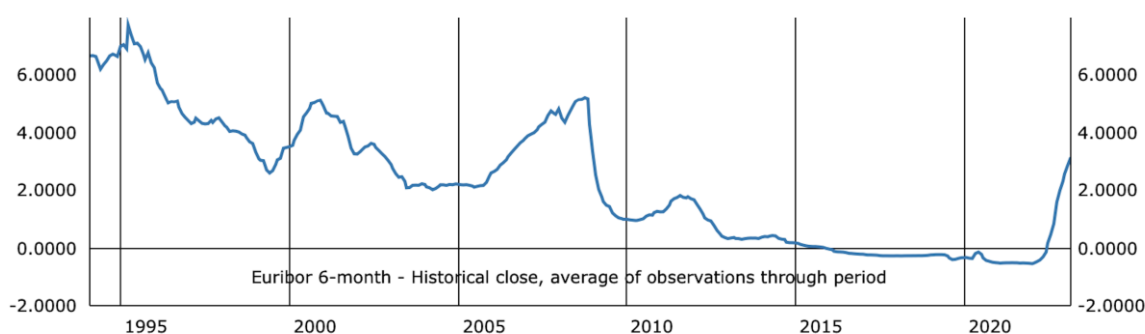
MREL reikalavimus kredito įstaigoms Europos Sąjungoje nustato 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (*OL L 173, 2014 6 12, p. 190–348*).

8. Projekte neatsižvelgiama į kredito įstaigų prisiimamą ilgalaikių paskolų riziką

Aiškinamajame rašte akcentuojama, kad „netikėtai gauta ekonominė renta savo prigimtimi nėra sietina su verslo sprendimais“. Tokie argumentai leidžia teigti, kad Projekto autoriai nesupranta kredito įstaigų prisiimamos ilgalaikių paskolų rizikos ir visiškai nevertina ilgalaikės iš paskolos gaunamų pajamų perspektyvos (kuri turėtų būti vertinama per visą ekonominio ciklo laikotarpį, kuris yra žymiai ilgesnis nei 4 metai, t.y. 2018 m. – 2021 m., siūlomi naudoti kaip bazinis laikotarpis naujo mokesčio apskaičiavimui). Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais kai kredito įstaigos priima verslo sprendimą teikti paskolas kintamomis, o ne fiksuotomis palūkanomis, jos tuo pačiu prisiima riziką, kad staigiai pakilus kintamai palūkanų normai, klientų mokumas prastės greičiau ir labiau nei fiksuotų palūkanų atveju, o taip pat prisiima ir kitą riziką - kad sumažėjus kintamų palūkanų bazei, kredito įstaigos gaus atitinkamai mažesnes palūkanines pajamas (šį riziką reikšmingai realizavosi kelis metus trukusioje neigiamų EURIBOR palūkanų aplinkoje).

Galiausiai, atkreiptinas dėmesys, kad nei dabartinės ECB bazinės palūkanų normos, nei bankų taikomos paskolų palūkanų normos nėra išskirtinai didelės ilgalaikėje perspektyvoje.

ECB: Euribor 6 mėn. palūkanų normos kaita¹⁵.

Visi aukščiau nurodyti argumentai patvirtina, kad Projektas pažeidžia valstybės pagalbos taisykles, prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintiems asmenų lygiateisiškumo ir teisinės valstybės principams, iškreipia konkurencinę aplinką, didina Lietuvos investicinę ir politinę rizikas, neigiamai įtakoja šalies finansinį stabilumą bei nepagrįstai ir neadekvačiai riboja kredito įstaigų veiklą, todėl toks įstatymas negali būti priimtas teisinėje ir demokratinėje valstybėje.

Svarbu pabrėžti, jog LBA nekvestionuoja valstybės poreikio skubiai investuoti į krašto apsaugą, tačiau yra įsitikinusi, kad bet koks įstatymas turi būti priimamas laikantis Konstitucijos ir kitų teisės aktų, o šalies gynyba turi būti bendras visos valstybės ir investuotojų interesas.

Pagarbiai

Viceprezidentas,
pavaduojantis prezidentę

Aidas Budrys

¹⁵ https://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=143.FM.M.U2.EUR.RT.MM.EURIBOR6MD_.HSTA